

nytt från FSS

FÖRENINGEN
SVERIGES
SOCIALCHEFER

Red: Arne Borg

Studiedagarna 1979

Föreningens studiedagar kommer som tidigare meddelats att hållas i Luleå under tiden 3–5 oktober 1979. Styrelsen har dragit upp huvudlinjerna. Såväl äldreomsorg som barnens situation i dagens samhälle kommer att avhandlas. Efter en gemensam inledning delas konferensen upp i ett antal seminarier med anknytning till de båda huvudämnena. Planeringsarbetet pågår och ett detaljerat program kommer att föreligga i juni.

Symposium "Socialtjänst och samhällsplanering" i april

Ett symposium om samhällsplaneringsfrågor kommer att hållas den 23–24 april 1979 på Green hotell i Tällberg. Till symposiet, som inleds av socialminister Gabriel Romanus, kommer två representanter för var och en av föreningens sex regioner att inbjudas samt ett antal organisationer som kan förväntas ha synpunkter på ämnet.

Föreningen deltar i "Projekt 80"

Sveriges Arkitekters Riksförbund planerar ett omfattande projekt under 1980, syftande till att väcka de-

batt om bostads- och boendemiljö för 80-talet. Projektet som presenterats för social- och bostadsministrarna i hopp om statligt stöd, kommer att omfatta såväl en stor utställning i Stockholm som skrifter och debatter och arrangeras också för att markera 50-årsminnet av Stockholmsutställningen 1930, som kom att bli banbrytande för funktionalismen och en ny tids bostadsbyggnad. FSS har inbjudits att delta i planeringsarbetet tillsammans med andra intresserade riksorganisationer och har till sin representant i ledningsgruppen utsett Mats Forsberg, Eskilstuna.

bok recensioner

Epidemiologisk studie av arbetsolycksfall

ASTOR REIGSTAD

Ulykker i arbeidsmiljøet

Universitetsforlaget, Drammen
1978, 183 s., ca kr 69:50

Material över olycksfall, framtagna efter epidemiologiska metoder är fortfarande mycket sällsynta. Det gäller i synnerhet material över arbetsolycksfall. I Sverige har vi det senaste decenniet kunnat se några exempel. Den kontinuerliga regist-

reringen av arbetsolycksfall anmälda via försäkringssystemet uppvisar fortfarande stora brister. Att via sådana material försöka uppskatta den totala mängden och utseendet på arbetsolycksfallen har hittills visat sig ogörligt.

Stor tillit till den registrering av arbetsolyckor som sker som underlag för förebyggande insatser har redovisats. Senaste årens arbetsolycksfallsforskning har emellertid vederlagt denna optimism. För att kunna förstå och analysera arbetsolycksfall krävs mera djupgående analysmetoder och andra vetenskapliga arbetssätt har här visat sig mycket framgångsrika. Trots allt står vi bara i början på utvecklingen av en forskningsgren som har varit starkt eftersatt med tanke på problemets storlek.

Det är mot den bakgrunden som Astor Reigstads redogörelse av en epidemiologisk arbetsolycksfallsstudie skall ses.

Astor Reigstad ger i sin bok en bra beskrivning av den aktuella arbetsolycksfallsforskningen i Norden. Han redovisar också öppet epidemiologins begränsningar när det gäller att ge underlag för förståelsen av arbetsolycksfallen. Reigstads översikt över olycksfallsområdet är för närvarande den mest aktuella att tillgå i Norden.

Hans beskrivning av ett antal olycksfall från Osloområdet, är naturligtvis av något mindre intresse för svenska läsare. Urvälsproblemen är som alltid vid studie av olycksfall stora, möjligheterna till bortfall likaså. Trots detta utgör undersökningen ett gott exempel på en epidemiologisk studie och kan naturligtvis för andra forskare inom området utgöra ett bra jämförelsematerial.

Alltså sammanfattningsvis utgör Reigstads bok en god beskrivning över arbetsolycksfallsforskningens nuvarande tillstånd samt ger för arbetsolycksfallsforskare ett bra jämförelsematerial.

Leif Svanström

En författare om socialvården

SVANTE FOERSTER/
BJÖRN LINDROTH

Yrke: Medmänniska

Flaggen/FSS, Stockholm 1978,
78 s

Föreningen Sveriges Socialchefer anordnar årligen en konferens där man noggrant analyserar aktuella, viktiga socialpolitiska reformer och problemkomplex. Man kan säga att det är synesförrättning som med åren blivit en viktig tradition.

Till föreningens konferens 1977 i Ronneby hade författaren Svante Foerster och tecknaren Björn Lindroth inbjudits som observatörer. Det var meningen att Foerster och Lindroth skulle redovisa sina iakttagelser och intryck från konferensen i bokform. Boken skulle komplettera det sedvanliga konferenstrycket. Vad Foerster och Lindroth såg och hörde finns nu redovisat i en bok som bär titeln *Yrke: Medmänniska*.

I en betraktelse, helt nyligen införd i en facktidsskrift, frågar sig Svante Foerster "Varför skulle inte författarna få skriva om dagens socialvård?". Motivet bakom Foersters fråga lär ha varit en "reaktion från det mellanskikt, som utgörs av socialpolitiskt intresserade allmänskribenter" på boken *Yrke: Medmänniska*.

Åke Wassing sa 1963 "Det här landet är ett underbart land att vara författare i, här finns så mycket skevt och orättfärdigt så jag skulle kunna skriva två tusen romaner och här får man skriva vad man ser – det är en verklig frihet – och då skall man också göra det till fromma för samhällets hälsa".

Författare och socialarbetare på samma våglängd är inte något nytt. Det saknas sannerligen inte exempel på fruktbart samarbete mellan företrädare för dessa två yrkeskategorier. Bland mångfalden skall här i korthet nämnas det beundransvärda arbete som Kaj Andersson utförde genom att i tidskriften *Sociala Medde-*

landen sammanföra författare med praktiker från det sociala arbetsfältet. Det här var i början av 1960-talet. För Kaj Andersson stod det tidigt klart att litteraturen är i stånd att skildra den sociala verkligheten som levande verklighet på ett sätt som är förmenat all annan verksamhet. Man kan inte förstå utan att veta, menade Kaj Andersson. Och för att veta måste man vara i besittning av kunskap.

Foerster och Lindroth har valt att indela boken *Yrke: Medmänniska* i korta stycken där de i ord och bild lämnar sina högst personliga intryck av konferensen, den aktuella socialvårdsdebatten och Social-Sverige lite så där allmänt.

Foerster är en ordpräntare med personlig stil. Hans penna löper flyhänt, inte sällan i originella associationsbanor. Ofta gör han utblickar som kryddas med tillsats av kulturhistoriskt material.

Foerster synes mig vara en skarpsynt samhällskritiker. Han drar sig inte för att blotta brister och orättvisor i vårt samhälle. Men han söker också frammana visioner om en samhällsbildning kännetecknad av samhörighet, solidaritet och gemenskap.

För Svante Foerster har det sociala engagemanget när det framställs i litterär form till uppgift att förmedla kunskap om andra människor. Genom sitt författarskap vill han vara med och förbättra vår förmåga till inlevelse i varandras förhållanden och villkor. Det bärande motivet är principen om ett gemensamt ansvar som rymmer trygghet och möjlighet till samhörighet. Det är nödvändigt att samhället genomsyras av solidaritet och där begrepp som gemenskap, omsorg och delaktighet tillhör det fundamentala. Det rör sig alltså om en strävan mot ett mjukare och kanske ett ödmjukare samhälle.

Om dagens samhälle säger Foerster: "att det finns tillräckligt mycken orättvisa även i det moderna samhället för att det skall räcka åt

alla". Och han frågar sig varför detta samhälle blivit så förtvivlat kärlekslöst.

De problem som leder till att människor råkar i kris och misär med vårdbehov som följd kan aldrig socialvården lösa, anser Foerster. Han säger vidare att före vårdbehovet finns problem och de skall lösas solidariskt av alla de människor som berörs av politiken, det vill säga av oss alla. Problemen är politiska och angår oss alla. Foerster är av den uppfattningen att socialpolitiken är den form av politiken som ger svar på frågan "Skall jag taga vara på min broder?". För socialpolitiken gäller andra lagar än för politiken i övrigt. Genom socialpolitiska insatser söker man nå jämlikhet, man vidgar gränserna för det humant möjliga. Enligt Foerster skall vi göra oss förtrogna med vår verklighet men samtidigt vara besjälade av en ärlig strävan att finna vägar för nya former.

Foerster vill gärna se på vårt samhälle ur ett brett perspektiv. Boken *Yrke: Medmänniska* är ett intressant inslag i samhällsdebatten och kanske särskilt vad det gäller frågor om socialvårdens roll. Det skall också sägas att Foerster har humor vilket det finns flera bevis på i boken, men det gör inte den sämre.

Om Björn Lindroths vemodiga figurer kan man med fog påstå att de på ett utmärkt sätt kompletterar Svante Foersters text. Även om Lindroths figurer är burleska och på ytan litet raljerande så finns där bakom allvar och djup begrundan. De kan varandra bra Foerster och Lindroth.

Margaretha Arnell säger på bokens omslag att den skall läsas långsamt för att man inte skall missa det fyndiga och underfundiga.

Boken *Yrke: Medmänniska* är värd att nå ut till en stor läsekrets. Den har ett budskap och den väcker idéer.

Sven Fisk

Den misstänkte brottslingens underläge

HANS KLETTE

Brottmålsprocessen ur den tilltalades perspektiv

Studentlitteratur, Lund 1977

Under senare år har en del kriminologer börjat intressera sig för straffprocessuella problem. Man frågar sig bl a vad det är för mekanismer som ligger bakom den selektiva process som sker inom rättsskipningen. I verkligheten är det nämligen bara en mindre del av brottslingarna som ställs inför domstol medan de flesta förblir oupptäckta eller – om de åker fast – sällas bort genom rapporteftergifter och åtalsunderlåtelser eller blir föremål för summarisk handläggning utan rättegång. Att rättsskipningen på detta sätt till stor del läggs i händerna på polismän och åklagare förefaller diskutabelt från många synpunkter.

Klette går emellertid vidare och frågar sig om själva domstolsprocessen tar tillräcklig hänsyn till de tilltalades intressen. Är de rättssäkerhetsprinciper som bär upp vårt rättssystem verkligen förankrade i den faktiska processen? Klette är kritisk. Han diskuterar vilken betydelse den tilltalades erkännande bör ha för skuldfrågan och pekar på den osäkerhet som kan råda, om ett erkännande läggs till grund för fällande dom. Han ifrågasätter om misstänkta brottslingar erbjuds de möjligheter till stöd av försvarare som de behöver för att kunna hävda sina intressen under polisförhör och förundersökningar. Materialet från polisutredningen med förhör av den misstänkte kan, menar Klette, ofta vara missledande. Det bör inte läggas fram för domstolen och påverka dess bedömningar. Klette förespråkar också stor försiktighet när det gäller tilltron och utvärderingen av vittnesmål.

Framställningen är intressant och lämpar sig väl som underlag för dis-

kussion. Det är föredömligt att Klette inte nöjer sig med en analytisk funktionell studie av det nuvarande systemet. Han lägger också fram konkreta förslag till reformåtgärder. Hans utgångspunkt är här att det från den tilltalades synvinkel är önskvärt att åklagaren och den tilltalade blir mera jämställda i brottmålsprocessen. Klette uppfattar den tilltalade som den svaga parten, den som ligger i underläge och från början har oddsen emot sig. Även om jag tror att Klette överdriver risken för att den tilltalade upplever brottmålsprocessen vara styrd till åklagarens fördel och att domstolen brister i objektivitet, är hans idéer väl värda att närmare pröva. Särskilt gäller det förslagen att tillgodose den misstänktes intressen under utredningskedet, förstärka försvararens ställning och ändra handläggningsordningen i brottmål. En del av förslagen har visserligen förts fram i andra sammanhang och de är väl i och för sig inte särskilt sensationella. Men de hör onekligen hemma i ett reformprogram av detta slag.

Jag föreställer mig att Klettes bok kommer att uppmärksammas i den pågående översynen av vår rättegångsbalk. Den är också väl värd att läsas av alla som dels önskar en översiktlig orientering av brottmålsprocessen och dels vill ta del av den aktuella debatten.

Erland Aspelin

Våra recensenter

Docent *Leif Svanström* är distriktsläkare i Sjöbo. *Sven Fisk* är socialchef i Vilhelmina kommun. *Erland Aspelin* är hovrättsråd i Skånska hovrätten.

Böcker till redaktionen

Marianne Cederblad

Introduktion till familjeterapi

Sfph: s monografiserie nr 10

Svenska föreningen för psykiskt hälsovård, Stockholm 1978, 71 s

Pockettidningen R, 5/1978

Makt, förakt och vita rockar

Om vinnare och förlorare i sjukvården

Prisma, Lund 1978, 120 s, ca kr 22.50 inkl moms

Anne-Marie Sindballe, Salme Ahlström-Laasko, Hildigunnur Olafsdóttir, Sverre Brun-Gulbrandsen, Björn Hibell & Erland Jonsson

Ungdom och alkohol i Norden

Utvecklingen i fem länder
Bokförlaget Doxa, Lund 1978, 104 s, ca kr 35.- inkl moms

Björn Hibell

Om utvecklingen av den svenska undomens alkoholvanor från 1947 till 1976

Bokförlaget Doxa, Lund 1977, 283 s, ca kr 60.- inkl moms

Forskningsnämnden, Rapport nr 14-F November 1978

Socialakter och sjukjournaler i forskningens tjänst

Rapport från ett symposium i Sigtuna 26–27 april 1978

Forskningsrådsnämnden, Stockholm 1978, 107 s

Staffan Lindberg & Jan Ramström 226 narkomaner

Socialstyrelsen, Stockholm 1978

Armeytage and John Peel

Perimeters of social repair

Academic Press Inc (London) Ltd, Norwich 1978, 157 s